

Lekens betydning for de yngste
barna i skolen.
Klasserommets utforming- en
viktig faktor.

Forskingskafé

Utdanningsforbundet

20. April 2023

Aslaug Andreassen Becher

Punkter i mitt innlegg

- Hva visste vi «før» om forskjellen på 6-åringen og 7-åringen?
- Hvorfor er leken viktig?
- Hva slags lek er viktig?
- Fysisk miljø i førsteklasse

Ekko – en av dagens første klassinger i samtale med sin tidligere barnehagelærer om hvordan han har det på skolen.

[I dag - Ekko - NRK Radio](#)

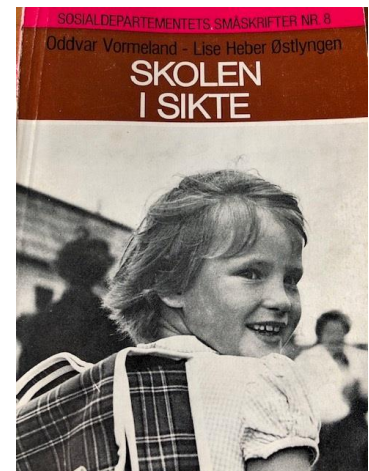

•Skolen i sikte

(Sosialdepartementets småskriftserie 1973 av **Oddvar Vormeland og Lise Heber Østlyngen**)

Når skal barnet begynne på skolen?

- 7-åringens modenhet og utvikling har vist seg å være et godt grunnlag for skolestart
- Forsøk i Oslo – viser meget klart at innhold og metoder må endres vesentlig om skolestart gjøres ved 6,5 år
- 6-årsalderen er en «overgangsalder» med store endringer
- Motløshet ved for store krav
- Lese og skrivevansker – oppstå og ødelegge læringslyst
- Advares sterkt mot å senke alder for skolestart
- Tidspress og krav om effektivitet må ikke få ødelegge barnet så tidlig

Barnet leker for å leke..

- *Lek er frivillig og indremotivert* (selvbestemmelse, barn har kontroll)
- *Lek er preget av fantasi* (forestillinger, på "liksom")
- *Lek er kommunikasjon og sosial interaksjon*

(Huzinga, Gadamer, Vygotsky, Bateson, Steinsholt,

Øksnes, Olofsson, Lillemyr, Öhman, Broström, Eik mfl,)

Illustrasjon: Kari Grossmann. Kilde: Eik, LT; Karlsen, L; Solstad, T. (2011) Lekende læring og lærende lek i en endret Skole. Pedlex.

Legitimitet i FNs barnekonvensjon og LK 2020

- **FNs barnekonvensjon, artikkel 31 – lek er barns fundamentale rett og uttrykksform**
- **Leken ser blant annet ut til å ha blitt begrenset av**
 - Kartlegginger/tester
 - Tidlig innsats
 - Læreplanen LK 2006 – med fokus på grunnleggende ferdigheter i fag og kompetansemål
- **Læreplanen LK 2020:** *For de yngste barna i skolen er lek nødvendig for trivsel og utvikling, men også i opplæringen som helhet gir lek muligheter til kreativ og meningsfylt læring*

Late-som-lek har stor legitimitet i forskning

- I late-som-lek trenes *forestillingsevnen* som baner vei for divergent, abstrakt og symbolsk tenkning
- å *desentrere seg selv* og egen rolle – å kunne ta *andres perspektiv*
- Leken gir *kunnskap* – de lærer av hverandre
- Lek stimulerer *fantasi og oppfinnsomhet*
- Lek styrker *sosiale relasjoner og vennskap* som gjør at de søker samspill og samarbeid
- *Språk og kommunikasjonsferdigheter i vid forstand*

Hva slags lek – i skolen?

- Ja takk!
- Alle former for lek..
- Skolen, *lærerne og barna* - må prøve seg fram..

Tre hovedformer for lek vi kan sørge for at barn får oppleve i skolen (Schmidt og Slott, 2020; Becher og Håøy, 2022)

- *Lek som «fri lek» eller barnedrevet lek* – er meningsfull for barnet, barns trivsel, og dannelse (medvirkning, frihet, demokrati, selvtiltro)
- *Lek som utvikling* – kan knyttes til utviklingsområder som tenkning, språk, sosialt, emosjonelt, motorisk
- *Lek som læring* – har et faglig mål eller er en motivasjon for læring av «noe»

Det fysiske miljøet avspeiler syn på barn, lek og læring.

Det *gir* muligheter og *lukker* muligheter.

Foto: Aslaug A Becher

Foto: Randi Evenstad

Endre bunntekst via menyen Sett inn -> Topptekst/bunntekst

23.04.2023

Stolens umerkelig påvirkning

- ***læring** forbindes med **sittende** kroppsstilling*
- *“det forstolede” og “stolegjort menneske” – sier forfatteren Carsten Jensen.*

Hvorfor har det blitt slik ..?

- Ved innføring av L 97 – «Det beste fra barnehage og skole» ville man ikke finne klasserom som de over (jf Bjørnstad, 2009).
- Den politiske diskursen endret seg – *fra en orientering mot barnet til en fagorientert diskurs* presset frem av kartlegging (nasjonale og PISA) med ansvarliggjøring av skolen/lærere for barnas faglige ferdigheter, spesielt i lesing, skriving og regning.
- «Fritimene» til lek forsvant – fagtimer overtok
- Loven som regulerte antall elever i klassen ble opphevet (2003)
- LK 2006 – styrt av kompetansemål og faglige ferdigheter

Den fysiske utformingen av klasserommet – 40-tallet

Fra: Willy Aagre (2016): Folkeopplyseren. Anna Sethne og den norske reformpedagogikken, Fagbokforlaget

Hva var anbefalt utforming av (klasse)rom for 5 -7 års gruppe på 60- og 70-tallet (Vormeland og Østlyngen, 1973)

- **Stor nok gulvplass** «..så barna kan få røre kroppen sin, strekke seg på gulvet og bygge uten at de ustanselig kommer borti de barna som sitter ved bordene og arbeider med sitt.»
- **Inndele i små avdelinger**, atskilt med bokhyller, skap
- «**naturfaghjørnet**» med bred vinduskarm – dyr og blomster
 - Akvarium med fisker
 - Sandbord eller sink kasse – landskap med ting de tar med fra tur
- «**lesestolen**» med rikholdige bøker med gode klare bilder og enkel tekst
- «**sløydskrok**» trematerialer og «ordentlig verktøy»
- «**familiestol**» med virkelighetsnært utstyr (oppvaskkum med rennende vann...)
- «**musikk hjørne**» – instrumenter
- **En gammel koffert eller kiste med utkleddingsutstyr til rolleleken**

Oppsummerende

- Det er fortsatt forskjell på å være 5-6 år og å være 6 -7 år i skolen
 - Skolen må i større grad gjøre seg klar for 5 -6 åringen
 - Det er støtte i politiske dokumenter og pedagogisk forskning (gammel og ny) for å gi lek en bedre posisjon i skolen
 - All slags lek bør ønskes velkommen
 - Fysisk miljø kan lettliggjøre lek
 - Prøve seg fram ...
 - *Det skjer mye positivt i den nye grunnskolelærerutdanningen nå – mange 1-7 studenter leverer masteroppgaver rettet mot lek i skolen – for de yngste*
- *Skolen skal organiseres omkring **barnets lyst til å lære**, ikke omkring lærerens ønsker om å undervise.*
 - *I skolen skal der leves*
 - *Anne Sethne og reformpedagogikk kan fortsatt inspirere.*

Litteratur.

- Aagre, W. (2016): Folkeopplyseren. Anna Sethne og den norske reformpedagogikken, Fagbokforlaget
- Becher, A.A (2018) Er klasserommene tilpasset skolestarteren? Materialitet, kropp og fysisk miljø i første klasse. I K.Palm & E. Michaelsen (red.), *Den viktige begynneropplæringen* (s. 57-89).
- Becher og Håøy (2022) Oppfatninger om lek i første klasse. En casestudie der barn, foreldre og lærere er aktører. *Norsk Pedagogisk Tidsskrift. 4 (106), s. 331- 344*
- Breive, S. Eik, L.T. og Sanne, L. (2022) *Lekende læring og lærende lek i begynneropplæringen*. Fagbokforlaget.
- Broström, Stig (2019a). Children`s views on their learning in preeschool and school In: *Listening to Children's Advice about Starting School and School Age Care*, edited by Einarsson, J., Dockett,S. & Perry, B. London: Routledge
- Broström, Stig (2019b). Leg i 1.klasse. I: Becher, Aslaug A., Bjørnestad, Elisabeth & Hogsnes, Hilde Dæhnes (red) (2019). *Lek I begynneropplæringen. Lekende tilnærminger til skole og SFO*, kap 3, s. 43-56. Oslo: Universitetsforlaget.
- Eik, L. T., Karlsen, L. og Solstad, T. (2011). *Lekende læring og lærende lek*. PedLex
- Haug, P. (1996) *Barnehage på skule. Evaluering av kjernetilbod og skulefritidsordning for 6-åringar, rapport nr. 43*.
- Lillemyr, O. (2011b). *Lek på alvor* (3. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Olofsson, B. K. (1993). *Lek for livet. En litteraturgjennomgang av forskning om førskolebarns lek*. Forsythia, Saltrød.
- Lillejord, Sølvi, Børte, Kristin & Nesje, Katrine (2018). *De yngste barna i skolen: Lek og læring, arbeidsmåter og læringsmiljø - En forskningskartlegging*. Oslo.
- Schmidt, C. H., & Slott, M. (2021). Et praksissprog for leg: en undersøgelse af daginstitutionspædagogers forståelser af og sprog for børns leg. UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole.
- Øksnes, M. (2019) *Lekens flertydighet. Om barns lek i en institusjonalisert barndom*. Cappelen Damm Akademisk.
- Anbefalt
- Becher, A.A., Bjørnestad, E. og Hogsnes, H.D. (2019) (Red.), *Lek i begynneropplæringen : lekende tilnærminger til skole og SFO*. Universitetsforlaget.
- Befring, E. (2014) *Den forløsende pedagogikken. Læringsvilkår som gjør gode skoler gode*. Gyldendal Akademisk.
- Biesta, G.J.J. (2014). *Utdanningens vidunderlige risiko*. Fagbokforlaget.
- Haug, P. (2004) Sentrale reultat frå evalueringa av Reform 97. I Norsk Pedagogisk Tidsskrift. Universitetsforlaget.
- Haug, P. (2015) Sekspringsreforma –om innføringa av seks års alder for skulestart og tiårig obligatorisk grunnskule. *Norsk Pedagogisk Tidsskrift, 99 (06), 403-416*
- Hogsnes, Hilde Dæhnes (2019). *Barns overgang fra barnehage til skole og skolefritidsordning*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Palm, K. og Michaelsen, E. (2018) *Den viktige begynneropplæringen*. Universitetsforlaget.
- Vygotskij, L. (2016 [1967]). Play and its role in the mental development of the child. *International Research in Early Childhood Education, 7 (2), 3-25*.
- Samuelsson, I. P., & Carlsson, M. A. (2008). The Playing Learning Child: Towards a pedagogy of early childhood. *Scandinavian Journal of Educational Research, 52(6), 623–641*.
- Øksnes, Maria & Sundsdal, Einar (2020). *Barns lek i skolen*. Bergen: Fagbokforlaget
- Åm E. (1987) På jakt etter barneperspektivet. Universitetsforlaget
- [Læring gjennom leik på 1. trinn | Universitetet i Stavanger \(uis.no\)](#)
- [Anna Sethne: lærerinnen som styrte ved Sagene skole og endevendte norsk skoletankegang \(vartoslo.no\)](#)
- [V i S k a p e r R o m m e t | Trondheim | Facebook](#)

Partienes skolepolitikk - sjekk lek for førsteklassingen

- [Skole - Høyre \(hoyre.no\)](http://hoyre.no)
- [Skole | Arbeiderpartiet](http://arbeiderpartiet.no)
- [SV – Skole](http://sv.no)
- [Skole og barnehage - Kristelig Folkeparti \(krf.no\)](http://krf.no)
- [Oppvekst- og skolepolitikk – Venstre](http://venstre.no)
- [Rødt \(roedt.no\)](http://roedt.no)